

HUMENSKÉ DETI, OPĀĤ PO ROKU V LETNOM TÁBORE

Dňa 21. augusta 2023 v pondelok ráno pred chrámom svätých Cyrila a Metoda na Duchnovičovej ulici v Humennom zaparkoval autobus... nie, zastávka tu nie je! To „krdel“ natešených detí spolu s nami, mládežníkmi Bratstva pravoslávnej mládeže na Slovensku – SYNDESMOS skupiny v Humennom nasadá do neho, aby sa aj tento rok vybral na letný detský tábor. Miestom pobytu a teda aj „domovom“ na päť dní sa nám stali pekné a útulné drevené chatky v areáli Vihorlat resortu na Sninských Rybníkoch.

Hneď po príchode nás čakal veľmi chutný obed, ktorý začal privítaním a modlitbou. Po obede nasledovalo ubytovanie a zoznamovanie, pričom si deti samostatne vytvorili aj logá jednotlivých chatiek. Deň sme zakončili diskotékou a večernými modlitbami. Po utorkových ranných modlitbách nasledovali rôzne športové hry, niektoré deti využili čas na kúpanie v bazéne alebo šantenie na nafukovacích hradoch. Večer deti otestovali svoje vedomosti v kvíze. Streda bola v znamení súťaží v tímoch, preukázaní šikovnosti v rôznych aktivitách a v poobedňajších hodinách nasledovala QR hra. Prechádzka v okolí bola na programe vo štvrtok a neskôr sa už deti pripravovali na večerný program „talentov.“ Ani sme sa nenazdali a už tu bol posledný táborový deň. Po ranných modlitbách nasledovalo upratovanie izieb. O chvíľu už rozvoniaval chutný obed... Rad prišiel na vyhodnotenie všetkých súťaží a aktivít a tiež odovzdávanie výherných cien a pamätných listov. Po zbalení a posledných fotografiách v areáli rekreačného strediska prišiel autobus, ktorý nás odviezol do Humenného, kde už na svoje deti nedočkavo čakali rodičia.

Bol to opäť vydarený tábor a my v prvom rade ďakujeme Bohu, že nám ho umožnil uskutočniť a po celý čas nás ochraňoval. Poďakovanie patrí aj duchovnému otcovi Miroslavovi a matuške Lenke, ktorí na nás po celý čas dohliadali a v neposlednom rade pánovi Ladislavovi Jurpákovi, majiteľovi Vihorlat resortu, za príjemné prostredie a všestrannú starostlivosť. Naša vďaka patrí všetkým vedúcim, ktorí svojimi nápadmi, aktivitou a ochotou pomôcť prispeli k zaujímavému letnému táboru, po ktorom v nejedných očiach sa objavili slzičky – ale tie k lúčeniu patria.

Mládežníčka Natália Župinová

MEDZINÁRODNÉ STRETNUTIE PRAVOSLÁVNEJ MLÁDEŽE V RUMUNSKU

31. augusta – 3. septembra 2023 sa uskutočnilo medzinárodné stretnutie pravoslávnej mládeže v rumunskom meste Timișoara. Každý rok rumunský patriarchát od roku 2014 organizuje stretnutie pravoslávnych mladých tohto typu v rôznych mestách na území Rumunska s rôznymi témami. Tohtoročné stretnutie bolo už deviate v poradí, ktorého témou bolo „*Vy ste moji priatelia*“ (Jn 15, 14).

Na miesto sme dorazili deň vopred, aby sme boli na samotné stretnutie plní síl, pretože program bol skutočne bohatý. Prvý deň sme spoločne s poľskými mládežníkmi navštívili monastier *Timișeni Șag*, kde sme navštívili chrám postavený metropolitom Vasile (Lăzărescu), ktorý je zasvätený Zosnutiu Presvätej Bohorodičky. Samozrejme nemohli sme vynechať, ani návštevu dominanty mesta Timișoara, katedrálneho chrámu Premenenia Hospodinovho. Katedrála bola postavená v období medzi rokmi 1936 a 1940 a je jedným z najvýznamnejších pravoslávnych chrámov v Rumunsku. Je postavená v neobyzantskom štýle, s typickými prvkami pravoslávnej architektúry a ihneď upúta oko každého okoloidúceho. V jej útrobách sa nachádza aj muzeálna časť, ktorá mapuje nielen históriu katedrály, ale aj pravoslavia v Banáte a v celej rumunskej zemi. Nemohli sme vynechať návštevu „*Muzeul Catedralei Mit-*

ropolitane.“ Múzeum obsahuje rôzne expozície a zbierky, ktoré poskytujú pohľad na históriu katedrály a náboženskú kultúru oblasti Banátu.

Otec Daniel z Rumunska, ktorý nás celý čas sprevádzal, nám ukázal aj historickú časť mesta a vysvetlil niektoré zaujímavosti z jeho histórie. Mesto si prešlo Osmanskou okupáciou a neskôr bolo súčasťou Habsburskej monarchie, kedy dostalo barokový charakter, ktorý je dodnes viditeľný v niektorých historických budovách.

Program bol slávnostne zahájený za prítomnosti rumunského patriarchu Daniela, a ostatných hierarchov miestnych pravoslávnych cirkví v *Parku ruží*, kde boli rovnako predstavené aj mládežnícke delegácie zo všetkých kútov sveta a teda aj tá naša. Veľmi príjemným spestrením večerného programu bolo vystúpenie archimandritu Nikodíma (Kabarnosa) z Grécka, ktorý zaspieval nádhernú pieseň v duchu slov Evanjelia: *„Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá; nezávidí, nevypína sa, nevystatuje sa, nie je nehanebná, nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nemyslí na zlé, neteší sa z nepravosti, ale raduje sa z pravdy. Všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží. Láska nikdy nezanikne. Proroctvá prestanú, jazyky zamĺknu a poznanie pominie“* (1 Kor 13, 4-8), ako aj miestnych speváckych zborov. Súčasťou a zároveň vyvrcholením stretnutia bol slávnostný pochod mestom. Pri príchode na námestie sa k pútnikom prihovoral arcibiskup a metropolita Ján, ako aj ostatní organizátori podujatia.

Večer nás čakalo celonočné bdenie. Bolo neskutočné krásne pozorovať plný chrám ľudí, rôznych národností, ktorých spája pravoslávie a Christos, ako sú spojení v modlitbe za našu svätú apoštolskú Cirkev a za celý svet. To, že sa pravoslávna mládež mohla stretnúť v takom hojnom počte, odzrkadľuje živosť pravoslavia a to, že mladí ľudia chcú žiť živú vieru, chcú spoznať slová Evanjelia, chcú spoznať Boha, chcú byť priateľmi Christa, presne tak, aké bolo motto tohto podujatia.

V nedeľu sme samozrejme nemohli vynechať účasť na sv. Liturgii v spodnom chráme Zoslania sv. Ducha v Timisoari. Liturgia bola o to významnejšia, že bola archijerejská, ktorú slúžil Preosvietený Varsonofij, biskup Siematycki, vikár Varšavsko-Bielskej metropólie z Poľskej pravoslávnej cirkvi.

S požehnaním vладыky sme mali možnosť byť účastní aj pri spievaní Liturgie spolu s miestnym rumunským kanonarchom. Tak aj v Timisoari zazneli naše cirkevné nápevy v cirkevno-slovanskom jazyku popri rumunčine, ktorou veriaci v Rumunsku oslavujú a chvália Boha. Po sv. Liturgii už nasledovala naša cesta do domoviny. Cestou sme sa zastavili v katedrálnom chráme v meste Arad. Taktiež sme navštívili miestnu farnosť, kde nám otec Mihai Blaj (Blaž) ukázal, ako funguje miestna komunita, akým spôsobom pracujú s mládežou a taktiež ako podporujú sociálne slabších veriacich. Poslednou našou medzi zastávkou bol monastier Hodoș - Bodrog.

Ďakujeme Hospodu Bohu za nádherne strávený týždeň v Banáte, organizátorom podujatia, otcovi prot. Milanovi Bilému a mládežníkom z Poľska na čele s vладыkom Varsonofijom a otcom protodiakonom Miroslavom. Tešíme sa na ďalší ročník, ktorý v roku 2025 bude v hlavnom meste Bukurešť!

OSLAVA SVIATKU ZOSNUTIA PRESVÄTEJ BOHORODIČKY NA ĽUTINSKEJ HORE

Aj tento rok sme spoločne oslávili sviatok Zosnutia Presvätej Bohorodičky v Ľutine. V sobotu sa uskutočnila mládežnícka púť zo Sabinova na Ľutinskú horu. Zraz mládežníkov bol pred sabinovským chrámom Pokrova Presvätej Bohorodičky. Po molebni všetkých pútnikov vrelo privítal duchovný správca pravoslávnych cirkevných obcí v Sabinove, Ľutine a Hanigovciach prot. Mgr. Vasyľ Kuzmyk, PhD. Poprial im, aby táto púť bola pre všetkých duchovným posilnením a uvedomením si veľkej milosti, ktorú nám Hospodin posiela.

Po krátkej prestávke spojennej s fyzickým posilnením sme sa odobrali na asi 13 - kilometrovú púť. Pútnici sú zvyknutí, že táto je spojená s veľkým teplom a inak tomu nebolo ani tento rok, no to nikoho z nás neodradilo. Počas cesty sa k nám prihovril duchovným slovom jerej Mgr. Miroslav Guba zo Sloviniek, ktorý zaspomínal na svoju prvú účasť na tejto púti. Svätý Ján Kronštadský prikladá veľký význam slovám tropáru sviatku „*prestavilasja jesi k životu Máti súšči životá,*“ zvýrazňujúc to, že Bohorodička nezomrela, ale prešla na iný svet. Narodila sa pre večný život, aby sa stala ochrankyňou a Matkou pre všetkých nás. Práve tú blahodať je cítiť na tomto významnom pútnickom mieste pre nás, pre všetkých pravoslávnych na Slovensku, ale aj okolí. Po príchode na hôrku sa uskutočnilo malé posvätenie vody pri miestnej studničke, ktorému predsedal prot. Mgr. Mikuláš Lakata, PhD. z Bardejovských Kúpeľov. Nasledovalo Vsenočné bdenie v chráme Zosnutia Presvätej Bohorodičky za účasti duchovných otcov prot. Mgr. Petra Savčáka, PhD., prot. Mgr. Mikuláša Lakatu, PhD., prot. Mgr. Vasyľa Kuzmyka, PhD. a protodiakona doc. ThDr. Jána Husára, PhD. Spevu sa

ujali duchovní otcovia prot. ThDr. Peter Soroka, PhD., a jerej Mgr. Miroslav Humenský, PhD., spoločne s niekoľkými mládežníkmi. V nedeľu sa konala slávnostná sv. Liturgia pri ľutinskom chráme za účasti duchovných prot. Mgr. Vasyla Rusanyuka, prot. Mgr. Rastislava Ignáca, prot. Mgr. Miroslava Humeníka, jereja Mgr. Miroslava Humenského, PhD., a miestneho duchovného správcu. S kázňou sa k veriacim prihovoril otec Miroslav Humeník, v ktorej poukázal na potreby uctievania Presvätej Bohorodičky a uchovávaní tradičných kresťanských a pravoslávnych hodnôt v našej spoločnosti a rodine. Po sv. Liturgii na uskutočnil obchod okolo chrámu s čítaním Evanjelíí. Na záber sa otec Kuzmyk poďakoval všetkým, ktorí sa podieľali na príprave osláv chrámového sviatku a púte. Ďakujeme Hospodu Bohu, že sme sa všetci mohli spoločne stretnúť a osláviť tento veľký sviatok.

Alexander Hričko

DETSKÝ PRAVOSLÁNY TÁBOR V SPIŠSKEJ NOVEJ VSI

Celý rok som sa tešila, kedy už konečne pôjdem do tábora v Spišskej Novej Vsi. Nemohla som sa totiž dočkať kamarátov a samozrejme aj na súťaže a rôzne prekvapenia, ktoré pre nás pripravili vedúci.

A zrazu, prvý táborový deň bol tu! Keď sme si všetci poodnášali kufre do svojich izieb, išli sme na Večernú. Po Večerni sme sa odviezli na letisko, kde sme mali výbornú večeru a zábavné zoznamovacie hry. Ďalšie dni ubehli veľmi rýchlo. Náš tábor bol výnimočný tým, že každé ráno sme slúžili sväte Liturgie a večer Večerne. Počas tábora sme boli na rôznych miestach - na lodkách na Sigorde, na Oravskom hrade, v Levoči v múzeu Špeciálneho školstva. Super bolo aj na plavárni, ale predsa len, najlepšia bola tancovačka v Nálepkovke, kde sme sa všetci vytancovali a vyspievali. Navštívili sme naozaj veľa zaujímavých miest a dozvedeli sme sa veľa vecí, napríklad, na Pravoslávnej Bohosloveckej fakulte nám matuška Pružinská rozprávala o svätých Evanjelistoch, po ktorých boli pomenované naše družstvá. Ale čo by to bol za tábor, keby sme si aj nezasúťažili? Preťahovali sme sa lanom, točili sa okolo kužielok, pri ktorých bolo veľa zábavy, pretože sa nám z nich všetkým točili hlavy.

V priebehu celého tábora sme sa v duchu hry "Zhromažďujte svoje poklady v nebi" snažili zbierať dobré skutky a zapisovať ich do pokladnice zhotovenej pre každú skupinu. Takto sme sa snažili vedome pomáhať svojim blízkym, inšpirovať sa navzájom a robiť dobro.

A ani sme si nevšimli a posledný deň tábora bol tu! Ako každý deň sme začali Liturgiou. Potom sme sa spolu naraňajkovali a každé družstvo bolo odmenené rôznymi peknými i chutnými darčekom.

Z tohto tábora som si odniesla veľa zážitkov a zábavných príhod. Na budúci tábor sa už teraz neviem dočkať!

RIADENIE CIRKVI

Jeruzalemská cirkev v tom čase znovu prežívala ťažké skúšky, keď Herodes Agrippa, vnuk Herodesa Veľkého, v snahe zavďačiť sa Židom, rozpútal prenasledovanie kresťanov. Na jeho rozkaz bol mečom zabitý Jakub Starší, brat Jána Bohoslovca, azda na Paschu roku 43. Herodes zomrel onedlho v roku 44. Sv. Peter sa zázračne zachránil z väzenia a odišiel z Jeruzalema. Po jeho odchode sa do čela jeruzalemskej obce dostal Jakub Mladší, totožný s Jakubom „*bratom Pána*“ (Gal 1, 19). Apoštoli mysleli i na to, aby pre riadnu správu cirkevných obcí ustanovili službu svojich nástupcov.

Stali sa nimi „*starší*“ presbyteri, mohli by sme povedať: našim termínom **predstavení**. Tí boli pomocníkmi apoštolov pod ich vedením. Iné miesta Svätého Písma hovoria o episkopoch, cirkevno-slovansky „*nadziratel*“, teda dozorcovia. V neskoršej dobe sa terminológia, spočiatku kolísavá, ustálila a v poapoštolskej dobe episkopmi, biskupmi nazývajú len predstavených všetkých presbyterov miestnej cirkvi. Boli nielen dozorcami, ale ozajstnými reprezentantmi cirkevných obcí. Funkcia apoštolov bola univerzálna, celosvetová, misionárska. Apoštoli nemali pevné miesto pôsobenia. Funkcia episkopov, eventuálne presbyterov, bola tiež viazaná na jediné miesto ich pobytu.

Spisovateľ Hegezipp v 2. storočí volá sv. Jakuba Mladšieho, biskupom Jeruzalema. Hoci nebol apoštolom z dvanástich, mal významné postavenie medzi apoštolmi a autoritu. Sv. Pavol ho nazýva spolu s Petrom a Jánom jedným zo „*stĺpov*“ prvotnej cirkvi (Gal 2, 9). Jeho autoritu dobre bádať na účasti na sneme apoštolov v Jeruzaleme, kde bol predsedajúcim. Jakub napísal krásny list „*dvanástim pokoleniam v diaspóre*“, ktorý je súčasťou tzv. obecných listov Nového Zákona. Vieme o ňom zo svedectva židovského autora Jozefa Flávia, že i on zomrel mučeníckou smrťou, bol ukameňovaný v roku 62 alebo 63 na navedenie jeruzalemského veľkňaza.

Z obrazu, aký nám podávajú o apoštolskej obci v Jeruzaleme Skutky apoštolské, bádať, že až do svojho obchodu z Jeruzalema viedol činnosť jeruzalemskej cirkvi, matky všetkých cirkví, sv. Peter spolu s ostatnými apoštolmi. Apoštol Peter bol na čele tohto prvotného eucharistického zhromaždenia kresťanov a vynikal horlivosťou vo svedectve slova Božieho. Nie je tu však možné hovoriť o nejakom mocenskom primáte tohto apoštola. Primát moci apoštolská cirkev nepoznala. Apoštoli poslali sv. Petra a Jána do Samárie, aby, ako sme už videli, udelili pokrsteným Samaritánom pečať daru Svätého Ducha, čo jasne ukazuje, že apoštol Peter sa podriaďoval spoločnému záujmu, spoločnému rozhodnutiu a nerozhodoval sám (Sk 8, 14). V apoštolskej cirkvi vidíme teda rozhodovanie zborové („*soborné*“), ináč povedané kolegiálne, ako princíp cirkevného vedenia, nie však žiadny mocenský primát jedného apoštola, hoci by bol najvynikajúcejším zo všetkých a autoritou obdarený, ako bol sv. Peter.

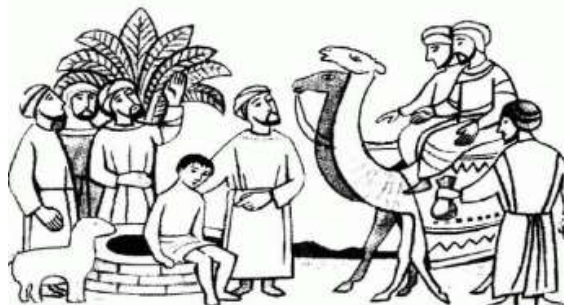
Dávid Horváth

Zdroj: ALEŠ, Pavel. Cirkevné dejiny I. Úvod a prvé obdobie cirkevných dejín.

OVEČKA

Starý Zákon

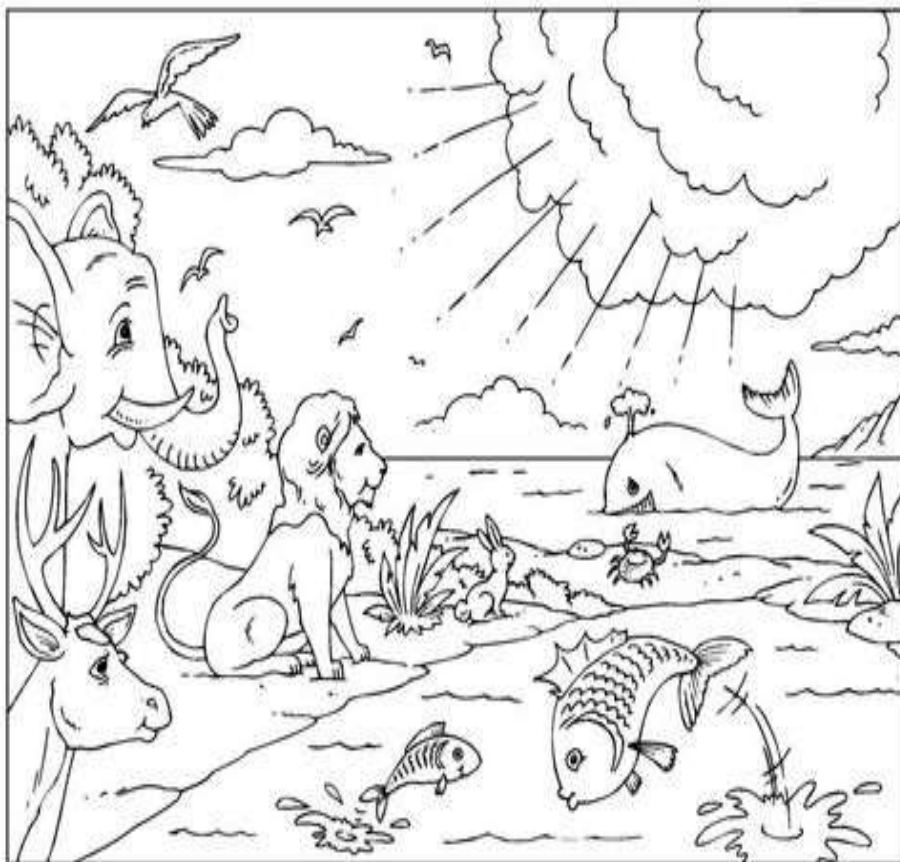

Milé deti! Toto vydanie je opakovaním Starého Zákona, ktorým sme prešli pomaličky cez jednotlivé postavy, ktoré žili a počúvali Božie prikázania. Mohli nás v niečom poučiť, inšpirovať a byť príkladom ako lepšie žiť svoj kresťanský život. V tomto októbrovom čísle si obnovíme, čo už vieme a čo ešte nevieme, to si uložíme do batôžka našich poznatkov.

Doplň vetu:

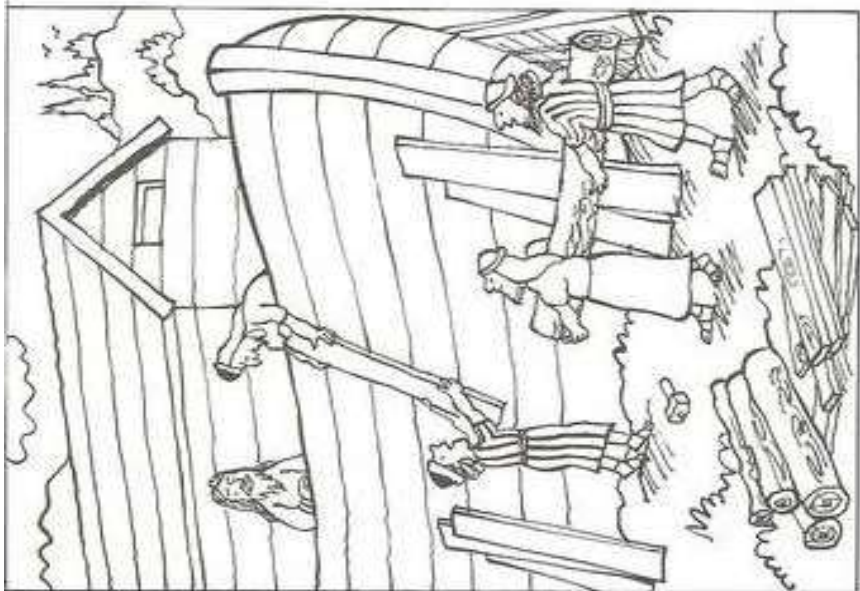
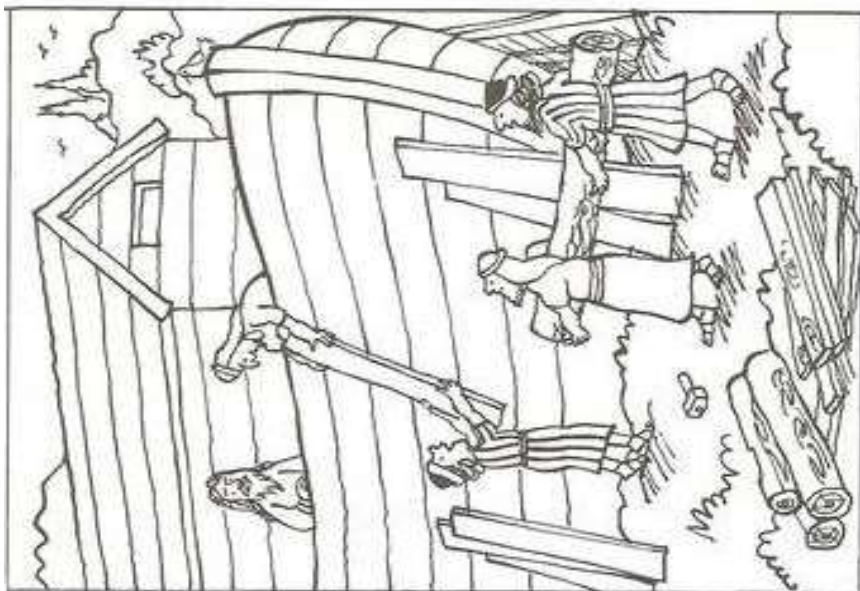
„Na počiatku stvoril Boh a“ (Gen1, 1)

„A stvoril Boh človeka na svoj obraz, na Boží obraz ho stvoril, a ich stvoril.“ (Gen 1, 27)

„Potom povedal Hospodin Noemovi: Vojdi ty a celá tvoja do , lebo som videl, že iba ty si predou mnou v tomto pokolení.“ (Gen 7, 1)

Nájdí rozdiely medzi obrázkami:

„Tak Jakub slúžil za sedem rokov a videlo sa mu to len
..... . Tak ju mal rád.“ (Gen 29, 20)

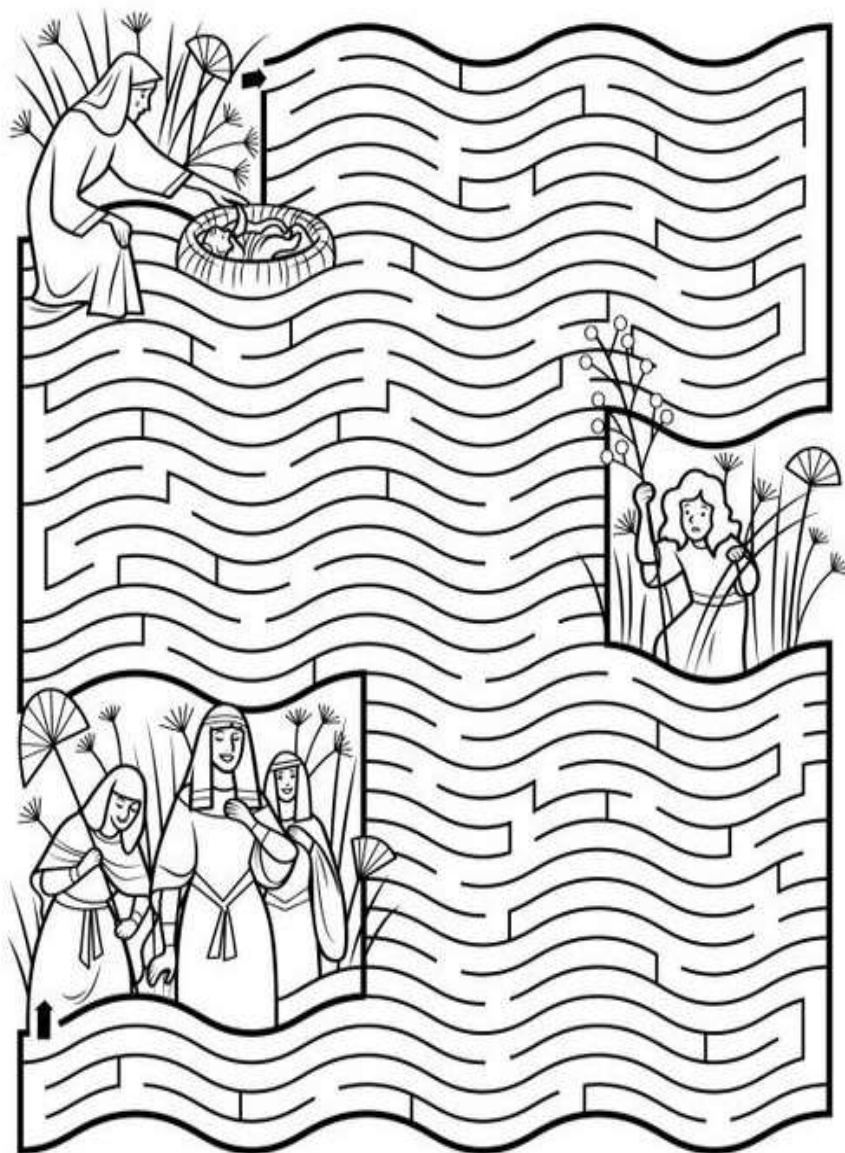

„Preto ma Boh poslal pred vami, aby váš rod zachoval na zemi a aby ho mimoriadnym zásahom zachoval pri živote. A takto nie vy ste ma sem poslali, “ (Gen 45, 7-8)

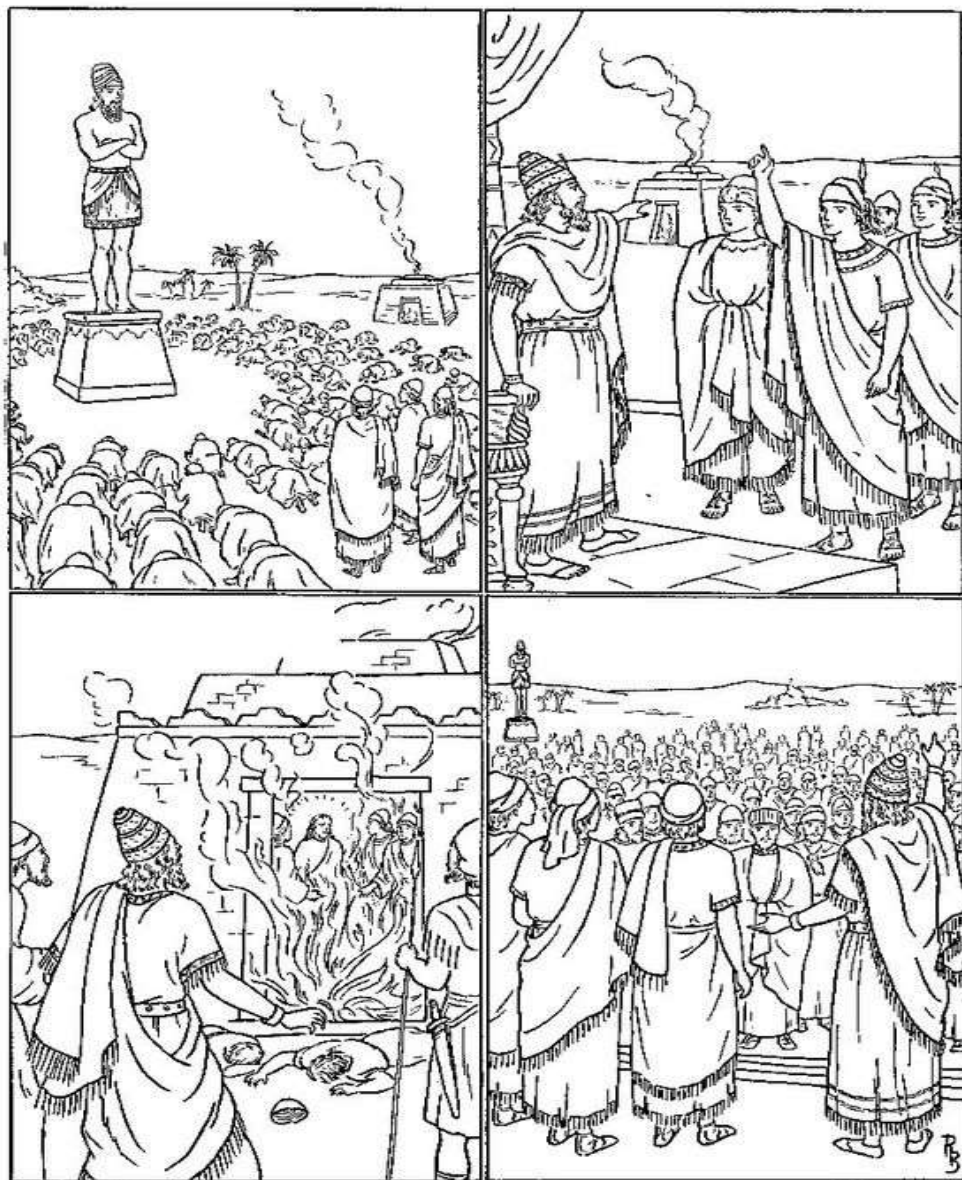

„.....zbadala medzi trstinou košík. Poslala svoju slúžku, aby ho priniesla. Keď ho otvorila, uvidela dieťa, bol to plačúci chlapec.“ (Ex 2, 5-6)

Nájdí cestičku medzi matkou Mojžiša a princeznou:

„... štyrom mladíkom dal však Boh znalosť a pochopenie v každom písme a múdrosti. Daniel zas porozumel každé a (Dan 1, 17)

Vypracovala Veronika Skysľáková

VÝZNAM A SYMBOLIKA KUPOLY NA STRECHE CHRÁMU

Ak sa pozeráme na pravoslávny chrám, prvá vec, ktorá nás zaujme je samotný vzhľad a rôzne duchovné ozdobné prvky chrámu. Sú to napríklad písané ikony nad dverami chrámu alebo na bočných stenách, samotný štýl chrámu, či už je to srbský, ruský alebo grécky, strecha, ktorá je väčšinou plechová, no mnohé chrámy majú strechu aj z drahších prvkov a na nej sú kupoly, ktoré sú u nás ojedinelo pozlátené. No koruna architektonickej stavby a ten monument je určite kupola chrámu, ktorá sa na mnohých pravoslávnych chrámoch stavia vysoko nad zemou. Pocity z tak vysoko osadenej kupoly sú rôzne. Rešpekt, úcta, veľkosť a neuveriteľný pocit majestátnosti a veľkosti, to všetko sa v nás odohráva v jeden moment.

V pravoslávnej cirkvi sa kupola vyznačuje ako veľmi dôležitý architektonický a dekoratívny prvok chrámov a kaplniek. Kupoly sú zvyčajne vysoko položené a sú na nich umiestnené kríže. Zlatá farba symbolizuje božské svetlo slávy. Zlaté kupoly je vidieť už z diaľky ako sa na slnku odráža ich krása. Preto je aj ľahšie nájsť chrám v mestách, kde to nepoznáme, no vieme, že sa tam chrám nachádza.

Vysoko umiestnená kupola symbolizuje tiež oblohu. V pravoslávnych krajinách majú kupoly rôzne farby a má to aj svoje opodstatnenie. Zlaté kupoly sú na chrámoch, ktoré sú zasvätené nášmu Spasiteľovi Isusovi Christovi. Modré kupoly s hviezdami zdobia pravoslávne chrámy zasvätené Presvätej Bohorodičke, pretože hviezda pripomína a symbolizuje narodenie nášho Spasiteľa Isusa Christa.

Pravoslávne chrámy zasvätené Najsvätejšej Trojici majú kupoly zelené, pretože zelená je farbou Ducha Svätého. Taktiež chrámy, ktoré sú zasvätené svätým sú tiež čas-

to osadené a ozdobené zelenými alebo striebornými kupolami. A potom sú tu aj kupoly chrámov, ktoré sú čierne, a tie sa nachádzajú väčšinou v monastieroch, lebo symbolicky čierna je farba mníšstva. Zložitý tvar a svetlé sfarbenie kupol v chráme hovorí o kráse nebeského Jeruzalema. Dôležitý je aj tvar kupoly. Tvar obrysu na kupole je symbolom plameňa sviečky, ktorý odkazuje na Christove slová: „*Vy ste svetlo sveta*“ (Mt 5, 14).

Za zmienku stojí aj kupola, ktorá má prilbovité tvar a ten pripomína hostiteľa, duchovný boj, ktorý Cirkev vedie proti silám zla a temnoty. Pripomína farníkom a veriacim, že stále je potrebné brániť cirkev v zbroji pred nepriateľom. Stojí za zmienku, že toto nie je dogma, ale iba tradícia, nie vždy a nie všade dodržiavaná. Svoj osobitný význam má aj počet kupol na chráme, nie len sfarbenie. Jedna kupola symbolizuje Jediného Boha. Dve kupoly sú postavené, aby pripomínali dve prirodzenosti.

Tri kupoly symbolizujú Najsvätejšiu Trojicu. Ak má chrám päť kupol, symbolizujú Isusa Christa a štyroch evanjelistov: Matúša, Mareka, Lukáša a Jána. Sedem kupol znázorňuje sedem Tajín. Deväť kupol symbolizuje deväť anjelských činov a trinásť kupol symbolizuje Isusa Christa a dvanásť apoštolov. A ak má chrám 33 kupol, tie predstavujú počet rokov pozemského života nášho Spasiteľa.

Je veľmi zaujímavé, že sa aj takýmto veciam dáva tak veľký význam. Dá sa povedať, že sme si tak zvykli na kupoly na našich chrámoch, že si bez nich chrám nevieme predstaviť. Ako som už spomínal, kupola symbolizuje sviečku. Kupoly majú aj guľovitý tvar, čo je symbolom večnosti. Cibulovitý tvar pripomína plameň. Ak sa v chráme modlíme, naša modlitba smeruje k Bohu. Snažíme sa modliť úprimne a zo srdca, aby bola čo najúprimnejšia a vyjadрила všetko to, čo chceme Bohu povedať. Tak aj sviečka sa javí presne tak, ako naša modlitba. Plameň smeruje nahor a tam stúpa aj dym. Naša modlitba smeruje nahor k Bohu. Samotná kupola je najvyššie položené miesto v chráme a symbolizuje práve sviečku, ktorej plameň v prípade kupoly s krížom smeruje tiež nahor.

Kupola dáva chrámu honosnejší a slávnostný vzhľad. Na základe kupoly môžeme chrámy rozlišovať štýlom, ruským, srbským, byzantským atď. Z histórie cirkvi ale aj teraz vieme, že kupoly pútajú pozornosť návštevníkov, veriacich aj neveriacich. Obzvlášť ak sa na slnku lesknú a odrážajú lúče. U nás je málo chrámov, ktoré majú kupoly pozlátené, alebo pokryté iným drahším materiálom. No stavajú sa nové pravoslávne chrámy na našom území a tie už väčšinou zlaté kupoly majú. Krása našich pravoslávnych chrámov nespočíva len v ich vzhľade a dekoratívnych prvkoch. Spočíva aj v našom samotnom duchovnom živote a tiež aj v liturgickom živote. Ďakujeme Bohu za to, že sa môžeme pokojne modliť v chrámoch, v krásnych pravoslávnych chrámoch a nik nás nevyháňa a pre našu vieru neprenasleduje.

Mgr. Daniel Havaj

Zdroje: optolov.ru/sk/bedroom-design/pochemu-kupola-takoi-formy-skolko-kupolov-byvaet-u-hramov-i.html, www.culture.ru/materials/253774/chto-oznachayut-kupola-pravoslavnykh-cerkvei, kulturologia.ru/blogs/111019/44384 **Foto:** obitel-minsk.ru/chitat/den-zadnyom/2021/cveta-kupolov-pravoslavnyx-xramov, iskonhram.ru

HISTÓRIA PRAVOSLÁVIA V ČÍNE, SVÄTÝ MUČENÍK MITROFAN YANG A ĎALŠÍ MUČENÍCI S NÍM MUČENÍ

Čína, dlhý tvar Čínska ľudová republika, je štát ležiaci vo východnej Ázii. S 1,4 miliardami obyvateľov je Čína najľudnatejšou krajinou sveta. Rozloha 9,6 milióna km² z nej robí štvrtý najväčší štát. Čína sa rozkladá naprieč piatimi časovými pásmami a susedí so 14 krajinami. Hlavným mestom Číny je Peking, najľudnatejším mestom je Šanghaj, s ktorým je spojené meno známeho svätca Jána Maximoviča, ktorého sme v našej rubrike už viackrát spomenuli. V tomto čísle Istiny sa však sústredíme na iného svätého, a to Mitrofana Yanga. Viac sa dočítate nižšie.

Najrozšírenejším náboženstvom v Číne je budhizmus. Hovorí sa, že kresťanstvo vstúpilo do Číny s apoštolom Tomášom okolo roku 68 nášho letopočtu ako súčasť jeho misie v Indii. História Pravoslavia v Číne je zaujímavá a spojená s ruskou misiou. Zdroje uvádzajú, že prvú misiu začal v roku 1715 v Pekingu pravoslávny archimandrite Hilarion. Čínska vláda priznala Rusom právo postaviť pravoslávnu kaplnku vo veľvyslaneckých štvrtiach Pekingu. Okrem iného mnoho ruských vojakov sa oženilo s čínskymi aristokratkami a takouto formou sa Pravoslávie šírilo taktiež. Vďaka úsiliu mnohých sa Pravoslaviu v Číne darilo. Avšak, ako je väčšine z nás známe, v Číne boli a stále aj sú časté nepokoje a rôzne vzbury. Nanešťastie, toto sa veľmi dotýkalo aj pôsobenia kresťanstva v tejto časti sveta. V roku 1899 začalo tzv. Boxerské

povstanie, ktoré bolo povstaním Číňanov proti cudzím vplyvom v náboženstve, politike a obchode. V bojoch zabili boxeri tisíce čínskych kresťanov a pokúsili sa zaútočiť na zahraničné ambasády v Pekingu.

Z tohto obdobia je známy príbeh čínskych pravoslávnych mučeníkov, ktorí boli obratí o život práve týmito boxermi. Tuná sa stretávame s menom svätého mučeníka Mitrofana, prvého pravoslávneho kňaza čínskeho pôvodu. On je pravdepodobne najznámejším svätým z pôvodného obyvateľstva Číny. Svätý Mitrofan Yang sa narodil do pravoslávnej rodiny. Pokrstený významným svätým Nikolajom Japonským, svätý Mitrofan bol pokorný, opatrný a tichý človek.

Jeho matuška, svätá Tatiana, mala pravoslávny pôvod a bola mu veľkou oporou a pomocníčkou. Spoločne mali tri deti Isaja, Sergeja a Jána. Svätý Mitrofan bol plachý kňaz, ktorý sa vyhýbal poctám a neustále pracoval na stavbe nových chrámov, na preklade duchovných kníh a na starostlivosti o svoje duchovné stádo.

Vrátiac sa naspäť k revolúcii boxerov, 1. júna v roku 1900 bola podpálená pekinská pravoslávna misijná budova. Mnohí utečenci z misie prišli do domu otca Mitrofana a hľadali bezpečie. Mnohí z nich boli bývalí neprajníci otca Mitrofana, ale aj napriek tomu ich neodmietol.

Počas niekoľkých nasledujúcich dní sa ich otec Mitrofan snažil posilniť v ich utrpení. 11. júna sa do domu svätého Mitrofana dostala skupina boxerov s pomocou čínskych vojakov a začala systematicky mučiť a zabíjať kresťanov, ktorí tam našli útočisko. Otec Mitrofan bol umučený sediac na nádvorí svojho domu, kde boli mučení aj ďalší. Matuška Tatiana bola mučená viackrát a nakoniec zavraždená. Taktiež aj dvaja z ich synov, z toho najmladší mal len 7 alebo 8 rokov. Nebojácne čelil mučeniam a pravú vieru nezaprel. Boxeri tomuto malému mučeníkovi odrezali nos, uši aj prsty, ale zázračne, vďaka Božej milosti, chlapec bolesť necítil. Jednému zo synov otca Mitrofana, Sergejovi, sa podarilo hrôzám boxerov utiecť. Po istom čase sa stal pravoslávnym kňazom ako jeho otec. Vďaka nemu vieme mnoho detailov o utrpeniach

členov jeho rodiny. Spoločne boxeri zavraždili 222 čínskych pravoslávnych kresťanov. Telá mučeníkov boli prevezené do pravoslávneho chrámu, ktorý bol však v roku 1954 komunistami zničený. Nezistilo sa, čo sa s telami svätých potom stalo. Pravosláviu sa po tomto období v Číne dlho nedarilo. Z chrámov boli spravené cirkusy a burzy. Až po roku 1990 sa začali diať väčšie pokroky. Vďaka monastieru Svätej Trojice v Jordanville, New Yorku bol vydaný čínsky modlitebník a katechizmus. Taktiež bolo napísaných niekoľko krátkych dejín mučeníkov a nedávno bol zostavený aj akatist na ich pamiatku.

Do roku 1902 bolo v Číne 32 pravoslávnych chrámov. Po revolúcii v Rusku našlo mnoho Rusov útočisko v Číne a v roku 1949 tam bolo až 103 chrámov. V tomto roku však mnoho Rusov utieklo kvôli čínskej revolúcii. Za tým nastali aj ďalšie prelomové roky a ťažké časy pre kresťanov. Čo sa týka súčasnosti, vieme, že v Číne sa nachádzajú aktívni čínski pravoslávni veriaci v počte okolo 15000 a aj zástupcovia viacerých zahraničných pravoslávnych cirkví. Boli taktiež vybudované nové chrámy v Harbine, Šanghaji a iných mestách.

Tatiana Vasiliou

Zdroje: David and Mary Ford. Marriage as a Path to Holiness. Lives of Married Saints. 2020. sk.wikipedia.org/wiki/%C4%8C%C3%ADna, orthodox.cn/saints/korz_en.htm **Foto:** orthodoxwiki.org/images/a/a1/Mitrophan.jpg, i1.wp.com/orthodoxtao.com/wp-content/uploads/2019/01/img_7285.jpg

ROZHOVOR S PROT. MGR. SERGEJOM BARILIKOM, SPRÁVCOM PCO V MICHALOVCIACH

1. Drahý otče, kam siahajú Vaše korene, ako ste prežili detské roky?

Narodil som sa na Zakarpatskej Ukrajine, rusínskym rodičom, ktorých rodičia odišli zo Slovenska za lepším životom. Starí rodičia pochádzali z okresu Bardejov a Svidník, pradedo dokonca až z Poľska. Môžem povedať, že ja sa osobne cítim, ako zakarpatský rusín. Na Ukrajine som žil do mojich 8 rokov v obci Sedredne, Užhorodského rajónu. V roku 1980 sa naša rodina presťahovala „reoptovala“ späť na Východ Slovenska do Bardejova. Po návrate na Slovensko sme začali žiť intenzívnejším duchovným životom. Naša babka Anna ma brávala do chrámu, na odpusty do Ľutiny a Ladomirovej. Za to všetko som jej nesmierne vďačný. Navštevovali sme pravoslávny chrám v Bardejove, kde slúžil nebohý otec duchovný Ján Lakata, ktorý dokázal mnohých osloviť svojím prístupom. Matuška Alžbeta bola veľmi aktívna, čo sa týka kantorovania v chráme a stiahla ma k sebe. Dost' mi to pomohlo v rozhl'ade liturgického spevu. Mňa osobne zaujalo kresťanstvo

v značnej miere cez ikonografiu.

Pôvodne som po ukončení základnej školy chcel študovať reštaurátorstvo, no v tom na danej strednej škole tento odbor neotvárali. Tak som nakoniec vyštudoval strednú umeleckú priemyselnú školu v Košiciach, v odbore úžitková fotografia. Počas mojich študentských rokov ma okrem mojich rodičov veľmi podporoval môj starý otec Michal a to taktiež finančne. Na umeleckej škole v rámci dejín umenia, sme boli s triedou v Prahe na exkurzii, kde sme navštevovali rôzne múzeá. Pri Pražskom hrade, bolo múzeum, v pavilóne, ktorého sa nachádzal kútik s ikonami. Prešli sme s učiteľkou popri ňom, pričom som sa opýtal prečo sa tam nejdeme pozrieť. Odpoveď znela, že „tam nie je nič zaujímavé, len také ikony.“ S kamarátom sme tam zvedavo nahliadli a tak som stál prvýkrát tvárou v tvár pred ikonou ako takou. Natol'ko ma to zaujalo,

že som sa začal o ikony hlbšie zaujímať. Smer cirkevného umenia, jeho zmysel nám počas školy nebol bližšie objasnený. Prioritné bolo skôr umelecké prevedenie z toho svetského pohľadu, bez nejakej duchovnej stránky. Po stredoškolských štúdiách v 90. rokoch mal na mňa vplyv môj otec Vladimír, ktorý ma smeroval na štúdium na Pravoslávnu bohosloveckú fakultu v Prešove, práve kvôli ikonopisectvu. Otcov strýko študoval teológiu, tak vedel, že je to dobrá cesta pre mňa. Priniesol mi prihlášku, no štúdium ma veľmi nelákalo, hovoril som že „*ja v sukni chodiť nebudem!*“:-) Po troch dňoch, keď sme sa rozprávali o ikonografii, som povedal, že možno z toho dačo bude. Išli sme teda za otcom Jánom Lakatom vypísali spoločne prihlášku, ktorú som následne poslal na našu fakultu.

2. Priblížite nám otče štúdium na PBF, ako sa formovala Vaša ikonopisecká cesta?

Po nástupe na PBF, som zistil, že v tom čase tu nebol nikto, kto by viedol nejaký ikonopisecký krúžok a venoval sa konkrétne ikonografii. Až v druhom ročníku som sa stretol so známym ikonopiscom p. Dimitriom Leusisom a jeho manželkou Kiriaki, ktorí pricestovali na Slovensko z USA. Pán Dimitrios Leusis prišiel na pozvanie prešovskej pravoslávnej eparchie realizovať rozpis chrámov u nás na Slovensku. V duchovnom seminári v Jordanville vyštudoval pravoslávnu teológiu a počas pobytu na Slovensku bol vysvätený na diakona vladykom Nikolajom. Neskôr po odchode do USA, tam prijal i svätenie na kňaza.

Zoznámili sme sa, stretávali, učil ma ikonopisectvu a pripravoval na moju cestu. Bol mi ako druhý otec, boli sme ako jedna rodina. Veľmi dobre sme si sadli, mali sme podobný humor, záujmy. Komunikovali sme zväčša v ruskom jazyku, čo mi bolo bližšie, no pomáhali sme si aj so slovníkom, na čo Dimitrios hovorieval, že je to taká „naša biblia,“ cez ktorú vzájomne komunikujeme.

„Musíš začať celkom odznova, keď sa chceš naučiť písať tradičnú ikonu. Zabudni na všetko, čo si predtým vedel,“ – hovoril mi môj učiteľ. Tak začali moje počiatočné pokusy písania. Niečo som spravil, on to prerobil, no povzbudil ma, že som urobil veľmi dobrý základ. Samozrejme nejaké základy výtvarnej zručnosti som dostal zo základnej i zo strednej umeleckej školy. No predtým som sa viac venoval zátišiu, krajinkám. Postavy a portréty ma nelákali. K nim som sa dostal až cez ikonografiu. Kresba človeka, tváre, kresby rúk a nôh, boli veľmi náročné. V tom čase Dimitrij pracoval na rozpise chrámu sv. apoštola a evanjelistu Jána Bohoslova, na pravoslávnom kňazskom seminári v Prešove. Spolupracoval som s ním, prijímal jeho rady a poučenia, spoznával nástennú prácu ikonopisca. Od počiatočného natierania stien, tvorbu ornamentov až po samotné písanie ikon, som získaval cenné skúsenosti. Po absolvovaní tretieho ročníka na PBF, som sa oženil a prešiel som na externú formu štúdia. Vo štvrtom ročníku som bol 20. novembra 1994 Jeho Preosvietenosťou Jánom, biskupom michalovským vysvätený na diakona a na začiatku 5. ročníka v septembri 1995 na kňaza.

3. Otec Sergej, kde ste následne pôsobili? Priblížte nám Vaše ikonopisecké začiatky a Vašu tvorbu.

Bezprostredne po vysviacke na kňaza som bol ustanovený ako správca PCO Pozdišovce, kde som pôsobil necelých 18 rokov. Spolubratia na fakulte, s ktorými sme mali pekné vzťahy, boli Marek Gubík, Boris Hrustič, Miroslav Župina, Viktor Čabiňák, Bohumil Vopršálek a mnohí iní mladší i starší. Na našej PBF a seminári, sme mali skvelých učiteľov duchovných ako špirituál o. Sergej Cuper, vладыka Kryštof, o. Milan Gerka, o. Štefan Pružinský, o. Peter Kormaník, o. Pavel Aleš, o. Imrich Belejkaníč, o. Alexander Cap, ktorí nám dali veľmi veľa. Na začiatku našej kňazskej služby sme s nimi prirodzene spolupracovali a obracali sa na nich, keď sme sa potrebovali poradiť ohľadne typikonu a podobne. Dodnes sa nám uchovali pekné vzťahy a spolupráca.

Moje ikonopisecké začiatky, prvé pokusy a omyly ako samouka, boli v 1. ročníku na fakulte. Napísal som vtedy ikony sv. apoštola Tomáša a sv. Jána Krstiteľa na požiadanie do Poľska. Materiál, s ktorým som začínal pracovať bola najskôr tempera, potom cez o. Dimitria Leusisa som prešiel na akryl, nakoniec som skúsil vinyl a pri ňom som ostal. Pri písaní ikon je samozrejme potrebné dobré duchovné rozpoloženie, sústredenie a pomoc Ducha Svätého. Nemám rád náhlivú prácu, požadujem pokoj a dostatok času. Rád počúvam pri písaní rôzne duchovné audioknihy. Písanie ikon pokračovalo s o. Dimitriom v chráme sv. Ducha v Medzilaborciach, kde som sa zoznámil s p. Dušanom Kandričákom, ktorý pomáhal pri rozpise a s otcom Alexandrom Zalevským, ktorý bol vtedy ešte študentom. Ďalej sme pracovali v chráme v Sabinove. Pri rozpise chrámu Roždestva Presvätej Bohorodičky v obci Palota, okr. Medzilaborce, mi boli nápomocní vtedajšími bohoslovci Jozef Balberčák, Marek Kundis a Miroslav Krutský. Pokračoval som v realizácii rozpisu chrámu sv. Cyrila a Metoda v obci Brezina, okr. Trebišov. Pre chrám Voznesenija Hospodinovho vo Falkušovciach som napísal ikonu Christa Pantokratora a pod.

Po Pozdišovciach, kde som slúžil, prišla ponuka od vладыky Juraja ísť slúžiť do

Katedrálneho chrámu apoštolom rovných sv. Cyrila a Metoda v Michalovciach. Prechod z menšej obce do väčšieho mesta cirkevnej obce priniesol oveľa viac povinností i väčšiu časovú náročnosť. Od samotného zabezpečenie chrámu, slúženia, obsluhy, kantorovania, opráv, zháňania sponzorov a riešenia rôznych problémov. Narástol prirodzene počet veriacich, oproti menšej obci, pribudlo vyučovanie náboženstva na školách v meste. S Božou pomocou pracujeme na nive Christovej, aj keď je toho niekedy dosť veľa. No ako sa hovorí: *„Oči sa boja, ale ruky to spraví.“* :-) Písanie ikon popri slúžení na väčšej farnosti je v terajšej dobe takisto ťažšie. Píšem ikony, skôr na požiadavku a želanie veriacich, podľa potreby. Pre katedrálny chrám v Michalovciach som napísal ikonu sv. Panteleimona a sv.

Cyrila a Metoda so sv. Klimentom. Aktuálne pracujem na ikone sv. Nektária Eginského, s ktorým mám silné duchovné spojenie.

4. Máte rodinu, absolvovali ste viacero zahraničných ciest, kde rád oddychujete?

S mojou matuškou Katarínou máme syna a dve dcéry. Matuška je mojou veľkou oporou, bútlavou vrbou, je mi vždy nápomocná vo všetkých smeroch a môžem sa na ňu spoľahnúť. Veľakrát musí znášať, keď mám ťažké dni a som nervóznejší. Vyštudovala teológiu na našej PBF, sociálnu prácu a elementárnu pedagogiku. Aktuálne vyučuje na 1. stupni ZŠ v Laškovciach, deti ju majú radi, pretože im pomáha. Cez svoju činnosť privádza deti k pravoslávnenému náboženstvu. S mojou rodinou najradšej oddychujeme pri mori a zároveň duchovne. Našou srdcovkou je monastier sv. Jána Ruského na polostrove Kasandra v Grécku. Cítíme sa tam veľmi dobre. Precestoval som tiež Ukrajinu, ČR, Srbsko, raz som bol v USA, v Tunisku a mám krásne spomienky z pobytov v monastieroch na sv. hore Athos v Grécku.

5. Ktorí sú Vaši obľúbení svätí, otec duchovný? Čomu sa venujete na svojej farnosti?

Všetci svätí sú svojím spôsobom výnimoční a jedineční. No tých, s ktorými mám bližší vzťah sú pre mňa môj patrón prep. Sergej Radonežský, sv. veľkomučeník a liečiteľ Panteleimon, ktorý je našim obľúbeným rodinným svätým. Ďalej sv. Nektários Eginský, s ktorým nás zoznámil náš vладыka Juraj a nakoniec sv. Ján Ruský. Prednedávnom, keď som mal ťažšie zdravotné problémy, vďaka príhovorom sv. Jána Ruského, sv. Panteleimona a sv. Nektária, modlitbami nášho vладыku Juraja, duchovných otcov i všetkých, ktorí sa za mňa modlili, môžem ďakovať Bohu, že som nažive. Udivujúca a veľká je sila modlitby, zomkli sa naozaj všetci a spustila sa modlitebná lavína, za moje uzdravenie.

V našom chráme v Michalovciach s požehnaním nášho drahého vладыku Juraja od roku 2017 chránime ostatky (mošči) sv. Nektária Eginského, ktorý pomáha zvlášť trpiacim onkologickými chorobami. Pravidelne sa k tomuto svätcovi slúžia akafisty, či vsenočné bdenia na počesť jeho pamiatky. Takisto sú tu prítomné i ostatky sv. Margarity - Maríny. Niektoré veci začíname, do niektorých sa spoločne zapájame s inými farnosťami našej eparchie. Začiatkom septembra realizujeme peknú duchovnú púť pri príležitosti sviatku Vyvýšenia Svätého a Životodarného kríža. Začína smerom z Vinianskeho jazera na vrch Senderov, nad Zemplínskou Širavou, kde sa nachádzajú pozostatky kostolíka zasvätenému svätému krížu z obdobia 13. storočia. Slúžime tu svätú Liturgiu v spoločenstve s veriacimi, ktorí tu prichádzajú. Aktuálne pri našom katedrálnom chráme v Michalovciach realizujeme výstavbu velikánskej zvonice, kde bude inštalovaných až 12 zvonov rôznych veľkostí. Súčasťou projektu je i podzemná krypta s hrobovými miestami pre biskupov, kaplnka s

krstiteľnicou a pastoračné centrum. S Božou pomocou, modlitbami všetkých nás, vďaka dobrým ľuďom a darcom sa nám ju podarí v dohľadnej dobe dokončiť na Božiu slávu.

6. Milý otče, čo by ste odkázali našim čitateľom?

Snáď len to, že ničoho v živote sa netreba báť. Spoliehajte sa na Hospoda Boha, nie na svoje sily. Za všetkým je Boh! Netreba sa báť robiť dobré dielo, lebo s Božou pomocou sa dá všetko zvládnuť. Máme veľkých orodovníkov za nás a to Presvätú Bohorodicu a nespočetne množstvo svätých. Opierajme sa o nich vtedy, keď je nám ťažko, aj vtedy keď nám je dobre a veselo. Zažil som veľakrát s manželkou a so svojou rodinou, že Boh nás nenechá bez pomoci, bez svojej záštity, keď sa k Nemu v modlitbách utiekame. Akýkoľvek veľký je náš kríž, na konci sa stáva vždy radostným. Ťažký je len vtedy, keď ho neprijímame a chceme sa ho zbaviť. No keď sa ho naučíme niesť, je to radosť. Niky nehovorte: nikdy! Sám som sa o tom mnohokrát presvedčil. Boh pôsobí v našich životoch i keď si to neuvedomujeme. Až neskôr sa dozvieme prečo je všetko tak, ako sa deje. Veľmi by som sa tešil, keby sa našli nadšenci, mladí ľudia, ktorí vezmú štetec do ruky a začnú sa venovať ikonopisectvu. Nech nájdú odvahu a niekoho, kto ich nasmeruje. Nech sa neboja a rozvíjajú svoj talent čím skôr, lebo čas uteká. Je potrebná snaha, vytrvalosť a modlitby. Nedá sa to robiť povrchne, iba s láskou a so srdcom. Cez písanie a tvorbu ikon sa človek stáva zároveň i hlásateľom Evanjelia, pretože ikonou sa dá toho veľa povedať. Svätí sú pre nás živým a dokonalým príkladom pre život v Christu.

**Za rozhovor ďakuje
Eva Kahancová**

AKO SA SÚSTREDIŤ PRI MODLITBE?

Protojerej Andrej Lorgus o modlitbe

(pokračovanie)

Keď sa modlíme, snažíme sa skoncentrovať svoju pozornosť a táto úloha je psychologicky veľmi náročná. Mnohí sa sťažujú, že majú počas modlitby rozptýlenú myseľ, že je ťažké udržať pozornosť na samotnej modlitbe – doslova im po niekoľkých slovách začína myseľ blúdiť. A naozaj, modlitba patrí k najzložitejším psychologickým návykom. Je to vnútorné slovo, ktoré je svojou povahou veľmi blízke procesu myslenia. Ale vnútorné slovo je odlišné. Líši sa predovšetkým tým, že je oveľa rýchlejšie než slovo fonetické, teda znejúca reč. A preto je jedna z úloh vnútorného úsilia (rus. duchovného delania), modlitby, mať vo svojej moci vlastné vnútorné slovo. Bez toho sa pravdepodobne naučiť modliť nedá.

Pre askétov, ktorí sa učili modliť, ktorí si osvojili to veľké dedičstvo pravoslávneho asketizmu, ktoré sa nazýva „činnosť umu“ (rus. „umnoje delanije“), to bolo zrejme ich najväčším úspechom, hlavnou úlohou ich asketických úsílí. A z tejto skúsenosti sa nám zachovalo učenie o modlitbe a mnoho rád, ako sa modliť Isusovu modlitbu. Tak tiež stopy tejto skúsenosti vidíme aj v našich modlitebníkoch. Doslova stopy, pretože je to len niekoľko fráz. Ten, kto čítal „ranné modlitby,“ samozrejme pozná tieto frázy:

„Po zobudení, pred akoukoľvek inou činnosťou, postav sa s bážňou, predstavujúc si, že stojíš pred Vševidiacim Bohom a urobiac znamenie kríža, hovor: Vo imja Otca i Syna i Svätaho Ducha. Amiň. Potom trochu počkaj, kým sa všetky tvoje zmysly utišia a tvoje myšlienky zanechajú všetko pozemské, a vtedy hovor nahlas nasledujúce modlitby bez náhlenia a s pozorným srdcom.“

Všimnite si: iba dve frázy. Ale koľko je v nich duchovnej skúsenosti, na ktorú každý z nás môže pamätať a snažiť sa si ju osvojiť.

Najprv si však ujasníme: čo znamená „stáť s bážňou“? Samozrejme, myslí sa tým nielen fyzická póza človeka, veď človek sa môže modliť aj posediačky, a dokonca aj poležiačky, ak mu zdravie neumožňuje stáť. Ale aj sediaci a ležiaci človek môže stáť s bážňou. Nemyslíme tým, že si predstavuje sám seba stojaceho, ale okúša skúsenosť, ktorú má stojaci človek. A nestojí len tak, ale stojí, ako sa píše, „pred Vševidiacim Bohom.“ Vševidiaci Boh nás vidí všelijakých. A to je Jeho vôľa – vidieť nás v každom momente nášho života. A tiež je Jeho vôľa byť pred nami. A naša vôľa je byť pred Ním. A aj keď o tom nevieme, ale Boh je stále pri nás. Práve počas modlitby potrebujeme predstúpiť pred Hospoda. Môžeme to prirovnáť k tomu, ako keď pútnik kráčajúc dlhou cestou vystupuje na vrchol hory, kde sa nachádza nejaký chrám – Božia svätyňa. A keď ešte len stúpa, je ďaleko od toho miesta, kde bude stáť pred svätým prestolom. Je ďaleko, ešte len smeruje k tomuto miestu.

Tak aj človek, ktorý ráno vstal, akoby vystupuje na vrchol. Tento výstup je náročný. Je veľmi ťažké ešte v polospánku byť hneď čulým a sústredeným, ako sa to opisuje v asketickom pravidle. Je veľmi ťažké mať hneď sústredený zrak, sluch, reč – aby boli natoľko sústredené, presné, nasmerované, musí prejsť určitý čas. Lenže

modlitebné pravidlo hovorí, že modlitba by mala byť pred akoukoľvek inou činnosťou. O akej činnosti sa hovorí? Myslí sa pred tým, než začneme niečo robiť, vybavovať telefonáty, pred tým, než si sadneme za počítač a pozrieme si, aké sú nové správy, čo sa stalo vo svete, kým sme spali, alebo aké nám prišli emaily, či aké sú nové „myšlienky“ na Facebooku; pred tým, než sa začneme venovať svojim povinnostiam, pred tým, než si sadneme ku knihám alebo začneme pracovať, alebo vezmeme do rúk metlu či začneme umývať riad. Avšak, bez pochyb, dovolené sú tie činnosti, ktoré môžu prebudeniu a sústredenosti pomôcť.

Myslím si, že pre súčasného človeka je dôležité pred tým, než sa začne modliť, umyť si tvár, ruky, oči, a možno si dať aj horúcu sprchu (možno niekto aj studenú). A toto pomáha naštartovať človeka, preto je to potrebné pre modlitbu. Ja viem, existuje prax, keď sa človek modlí ešte pred umývaním sa a sprchovaním. Ale pre niekoho je ťažké zobudiť sa a hneď byť prebratým, niekto potrebuje najprv sprchu.

Inými slovami, na modlitbu už musí byť človek pripravený – ako už spomínaný pútnik, ktorý vystupuje na vrchol, musí vstať, musí dôjsť na dané miesto, kde sa postaví pred Bohom – pred Vševidiacim Bohom. A práve toto naše ranné prebúdzanie znamená dôjsť, predstúpiť pred Vševidiaceho Boha. „Vnútorne prestúpiť,“ znamená z očí do očí, teda bez nejakého sprostredkovateľa. Myslím si, že modlitba nie je len tajomstvo, ale aj obrovská askéza. Myslím si, že postaviť sa pred Boha je veľká láska. Je to osobitý dar, blahodatný dar modlitby – stáť pred Bohom.

Preložila J. Kapraľová

AKO ŽIŤ S BOHOM STRUČNÝ SPRIEVODCA „DUCHOVNÝMI BESEDAMI“ CTIHODNÉHO MAKÁRIA VEĽKÉHO

Ako nájsť Boha v bežnom živote? Ako si s ním vybudovať osobný vzťah? Ako sa vyrovnávať so súženiami a pokušeniami? Kde nájsť skutočnú radosť? Ako sa naučiť milovať? Odpovede na tieto a mnohé ďalšie otázky nájdete v „Duchovných besedách“ svätého Makária Egyptského. A aby sme vám túto úlohu uľahčili, zostavili sme stručného sprievodcu všetkými 50 rozhovormi tohto mnícha.

CTIHODNÝ MAKÁRIOS A POČIATOK MNÍŠSTVA

Svätý Makários Veľký (asi 300 - asi 390) bol egyptský askéta, pustovník a žiak svätého Antona Veľkého, jedného zo zakladateľov kresťanského mníšstva. Na začiatku jeho života sa končí trojstoročné prenasledovanie kresťanov, Cirkev vychádza z katakomb. Teraz je otvorená svetu. V časoch prenasledovania bol každý kresťan pripravený stať sa mučeníkom za Christa. Teraz však neexistuje žiadne vonkajšie ohrozenie, do Cirkvi vstupuje mnoho nových ľudí, niekdajšia vysoká úroveň duchovného života sa znižuje.

A vtedy vzniká dobrovoľné mučeniectvo - svedectvo o Christovi už nie fyzickou smrťou (z gréckeho martyr je svedok), ale asketickým životom v samote, prácou, modlitbou a bojom s vášňami. Ľudia sa odťahujú od sveta a jeho pokušení na púšť. Teraz je celý ich život cestou sebazaprenia v záujme priblíženia sa k Bohu a zjednotenia sa s Ním. Takto vzniká mníšstvo.

Túto cestu si zvolil aj svätý Makários. Vo veku 30 rokov prišiel na púšť a žil tam v práci a odriekaní 60 rokov. Keď sa zriekol pozemských dobier, úplne sa zasvätil Bohu, neustále sa k Nemu obracal v modlitbe, viedol duchovný boj s vášňami a démonmi a napodobňoval skutky egyptských púštnych otcov. Vo veku 40 rokov prijal kňazskú službu. Hoci sa mních usiloval o pustovnícky život, pri hľadaní vedenia a duchovnej múdrosti k nemu prichádzali mnohí mnísi i laici a stávali sa jeho nasledovníkmi a žiakmi. Tak vznikol veľký kláštor. Podľa svedectva svätého Jána Kassiána Rímskeho, ktorý navštívil skýť v prvej polovici 5. storočia (po smrti svätého Makária), tu boli štyri komunity. A každá z nich mala svojho kňaza a chrám.

PREČO BY SME MALI ČITAŤ BESEDY SVÄTÉHO MAKÁRIA?

Môže dielo mnícha zo štvrtého storočia pochopiť moderný kresťan? Môže nás inšpirovať k práci na sebe, k zmysluplnému duchovnému životu? Čím sú pre nás asketické besedy mnícha Makária užitočné v súčasnosti?

Mních Makários počas svojho dlhého života na púšti získal mnohé cnosti, ale predovšetkým sa naučil žiť s Bohom, ktorý svojou milosťou zmenil a posvätil jeho dušu. A túto skúsenosť odovzdal svätý Makários svojim učeníkom. Niektoré z jeho poučení boli zapísané. Napríklad: „*Duchovné poslanstvo svojim deťom*“ a „*50 Duchovných rozhovorov*.“ Nie je až také dôležité, či ich napísal osobne ctihodný, alebo ich z jeho slov zaznamenali jeho nasledovníci. Dôležitejšie je, že vychádzajú z autentických slov a myšlienok veľkého egyptského starca, „*pretože jednotu štýlu a jazyka všetkých diel určite uznáva veľká väčšina bádateľov. Tento štýl v nijakom prípade nie je štýlom učenca..., polemizátora alebo dogmatika, ale štýlom skúseného asketického učiteľa, napomínajúcim štýlom..., vzdialeným od akýchkoľvek suchých abstrakcií a schematických konštrukcií. Zároveň je to štýl jasnovidca, vznášajúceho sa na krídlach Ducha k výšinám teológie, štýl Bohom inšpirovaného básnika a proroka, ktorý v sebe oživil slovesnosť posvätných autorov a prorokov Starého zákona, štýl priameho Christovho žiaka a hovorcu apoštolov*“ (A. I. Sidorov, patrológ, profesor Moskovskej akadémie umení).

„Duchovné rozhovory“ svätého Makária Egyptského otvárajú pre svojho čitateľa svet duchovného, asketického života, nebeského života s Bohom na zemi. Pomáhajú pochopiť, ako spoznať Boha a komunikovať s Ním. Nie je to len asketické alebo teologické učenie - je to osobná, prežitá skúsenosť svätca, o ktorú sa delí so svojimi žiakmi, a teda s každým z nás.

BESEDA 1. V SPOJENÍ S BOHOM SA DUŠA STÁVA SVETLOM

Svätý Makários začína svoju úvahu o duši výkladom videnia proroka Ezechiela (Ez 1, 5-28). Ohnivý nebeský voz tvorený štyrmi duchmi - bytosťami s tvárou človeka, leva, orla a teľaťa - a cherubínmi nesie Boží trón. V tomto videní je tajomstvo vzťahu ľudskej duše s Bohom.

Ked' duša prijíma Boha, stáva sa jeho príbytkom a trónom, je naplnená Boským svetlom a premieňa sa tým, že v sebe nosí Christa.

Duša sa stáva celá svetlom, „celá tvár, celé oko; niet v nej časti, ktorá by nebola naplnená duchovnými očami svetla... nie je v nej nič zatemnené. Boh poháňa voz duše pomocou jej duchovných síl - vôle, svedomia, mysle a lásky. A vtedy sa človek sám stáva svetlom pre druhých (Mt 5, 14).

pokračovanie v budúcom čísle

Ludvig Kináč

Zdroj: blog.predanie.ru/article/kak-zhit-s-bogom-kratkij-putevoditel-po-duhovnym-besedam-prepodobnogo-makariya-velikogo **Foto:** obitel-minsk.ru/svyatyje/02/01/prepodobnyj-makarij-velikij-egipetskiy

SVÄTÝ JÁN ŠANGHAJSKÝ A SANFRANCISKÝ, NOVÝ DIVOTVORCA (19. 6. /2. 7. / 29. 9. /12. 10.)

Narodil sa v roku 1896 v dedine Adamovka v Charkovskej gubernii. Rodičia ho vychovávali v zbožnosti a láske k vlasti. Od detstva sa vyznačoval hlbokou zbožnosťou, po nociach sa modlil, starostlivo zbieral ikony a cirkevné knihy, najradšej čítal životy svätých. Vstúpil do Poltavského korpusu a študoval právo.

V Charkove aj naďalej viedol zbožný život, ku ktorému ho nasmerovala rodinná výchova. Často s modlitbou navštevoval sväté pozostatky sv. Meletija (Leontoviča), arcibiskupa charkovského a divotvorcu. Zamiloval si ho a začal ho napodobňovať v jeho duchovnom zápase pri nočnom bdení a modlitbe. Miestny monastier a chrám sa pre neho stali tým najbližším v tunajšom meste, kam často smerovali jeho kroky.

Rozhodol sa úplne zasvätiť službe Bohu, zrieknuť sa tohto sveta a prijať mníšstvo. Neskôr sa prihlásil na teologickú fakultu Belehradskej univerzity, ktorú zakončil v roku 1925. Aby pomohol rodine, ktorá sa ocitla po emigrácii v ťažkej finančnej situácii, prijímal akúkoľvek prácu a často predával aj noviny. Roku 1926 prijal mníšsky postrih s menom Ján. Vladyka Antonij rukopoložil mladého mnícha Jána na jerodiakona. Neskôr ho rukopoložil vladyka Gavriil, na jeromonacha. Odo dňa svojho mníšskeho postrihu otec Ján už nikdy viac nespál, nikdy neľahol do postele, a keď zaspával, tak len v sede, v kresle, alebo na kolenách pred ikonami. Neustále prebýval v modlitbe, jedol len raz za deň a slúžil denne svätú Liturgiu.

Prednášal na Duchovnom semi-

nári sv. Jána Teológa v Bitole. K mladým bohoslovcom sa správal ako milujúci otec, po nociach obchádzal spoločný internát a všetkých žehnal znamením kríža, zatiaľ čo bol neustále ponorený do Isusovej modlitby. Často navštevoval nemocnice, kde vyhľadával tých, ktorí potrebovali modlitbu, útechu a svätú Eucharistiu.

Neustále sa šírilo vedomie o jeho zbožnosti, neustálej modlitbe a askéze. Skrz toho sa archijereji Ruskej pravoslávnej cirkvi v zahraničí rozhodli, aby bol otec Ján rukopoložený na biskupa. V máji roku 1934 prijal jeromonach Ján chirotoniu na biskupa Šanghajskeho, vikára Pekinskej eparchie a odišiel za svojou pastvou.

Pôsobiac v Číne zjednotil miestnych pravoslávnych Rusov, Srbov, Grékov a Ukrajincov. V Šanghaji zavŕšil stavbu nového katedrálneho chrámu na počesť Presvätej Bohorodičky a chrámu sv. Mikuláša.

Inicioval stavbu domu pre zostarnutých a nemohúcich, pre opustených a siroty, ako aj Detský domov. Niekoľkokrát sa stalo, že keď deti už nemali čo jesť, vladka sa celú noc modlil a ráno sa ozval zvonček, ktorý oznamoval návštevu, ktorá tam prinášala veľkú materiálnu pomoc pre siroty.

Veľmi nekompromisne zakazoval akékoľvek rozhovory počas bohoslužby a sám často zostával dlhý čas v chráme aj po skončení bohoslužieb. Okrem toho denne navštevoval chorých, spovedal a podával sväté Tajiny.

Jeho prísny asketický život sa prejavoval nielen v pôste (jedol len raz za deň, počas pôstu jedol len jednu prosfuru denne), ale aj v tom, že nespál. Aby sa vyhol svetskej sláve a pozornosti, prisvojil si určité prejavy jurodivosti, t. j. bláznovstvo pre Christa, vďaka čomu bol ešte viac a jasnejšie zvýraznený jeho duchovný zápas. Ako príklad bolo chodenie naboso alebo len v sandáloch, dokonca aj v zime. Svoju mníšsku rjasu nosil až do chvíle, kým sa sama nerozpadla. Jazdil dokonca až do Washingtonu, kde sa prihovárал u miestnych zákonodarcov, aby USA prijali ruských utečencov z Tubobao.

V roku 1951 bol arcibiskup Ján ustanovený na službu v Európe. V zástupoch k nemu prichádzalo množstvo nielen pravoslávnych a nielen ruských veriacich ako k nejakej vyvolenej nádobe Božej blahodati. Znovu obnovil pamiatku a úctu k dávny pravoslávny svätým Západu a do lona Cirkvi priviedol mnoho novo obrátených veriacich z národov Európy. Ba čo viac, s Ruskou pravoslávnu cirkvou v zahraničí zjednotil mnoho nových francúzskych a holandských cirkevných obcí. Povedomie o jeho odriekavom a naozaj kresťanskom živote pastiera sa šírilo med-

zi veriacimi veľkou rýchlosťou. Veľa času ako archijerej strávil pri bohoslužbách aj v okolí Paríža. V roku 1952 sa presťahoval z Meudonu do Versailles. Zdržiaval tiež často v ženskom monastieri Presvätej Bohorodičky Lesninskej.

Počas rokov strávených v západnej Európe viedol aktívnu a neúnavnú misiónársku prácu, prevzal do svojej starostlivosti pravoslávnu kaplnku vo Francúzsku a v Holandsku. Nezištne pomáhal a staral sa aj o ďalšie pravoslávne cirkevné obce. Duchovnú aktivitu rozvíjal pri chráme v Bruseli. Roku 1962 sa jeho príchodom do San Francisca sa obnovila stavba chrámu. Aj naďalej pokračoval vo svojom duchovnom spôsobe života a konal mnohé zázraky a divy skrze svoje neustávajúce modlitby.

Svätý Ján vedel o čase a mieste svojho skonania. Zosnul 2. júla 1966 s divotvornou ikonou Presvätej Bohorodičky. Šesť dní ležalo jeho telo v rakve a nehľadiac na horúčavy, nebolo cítiť žiadny zápach a aj jeho ruky zostávali naďalej mäkké a ohybné. Bol pochovaný v krypte chrámu, ktorý s veľkou starostlivosťou nechal sám vystavať. Čoskoro sa tu začali diať mnohé zázraky, uzdravenia a pomoc všetkým, ktorí sa s vierou a modlitbou obracali k svojmu zástancovi a ochrancovi.

Čas ukázal množstvo svedectiev, že svätiteľ Ján ako veľký divotvorca je rýchlym pomocníkom tým, ktorí sú v ťažkostiach, chorobách a zármutkoch života. Roku 1993 boli objavené pozostatky svätého Jána, ako neporušené a 2. júla 1994 ho pripočítala Ruská pravoslávna cirkev v zahraničí ako divotvorcu k zástupu svätých.

Zuzana Sadilková

Zdroj: zivotysvatych.blogspot.com

Foto: zivotysvatych.blogspot.com; Facebook

POLIEVKA Z ČERVEJ ŠOŠOVICE

Ingrediencie:

500 g červenej šošovice (lúpaná, polená), 1 cibuľa, 3 strúčiky cesnaku, 4 väčšie mrkvy, štipka kardamómu, ½ lyžičky mletého zázvoru, kurkuma, saturejka, soľ, olej

Postup:

Ošúpanú, najemno nakrájanú cibuľu speníme na rozohriatom oleji do sklovita. Pridáme aj na kocky nakrájanú mrkvu a spolu orestujeme. Šošovicu premyjeme, pridáme do hrnca k cibuli s mrkvou. Premiešame a zalejeme vodou. Pridáme na plátky nakrájaný cesnak, ochutíme soľou, kurkumou, kardamómom a zázvorom. Na záver, keď je mrkva uvarená, pridáme saturejku podľa chuti a polievku rozmixujeme ponorným mixérom. Podávame s chlebovými krutónmi.

AVOKÁDOVÁ PASTA

Ingrediencie:

1 – 2 avokáda, 1 strúčik cesnaku, 2 lyžice horčice, 2 lyžice medu, 4 lyžice olivového oleja, 1 lyžičku vody, šťavu z 1 limetky, koriander, mleté čierne korenie, soľ

Postup:

Do mixéra vložíme nakrájané avokádo a postupne pridávame všetky ostatné ingrediencie a spojíme ich do jednej kompaktnej hmoty. Pastu môžeme využiť na hrianky, omáčky alebo ako dip.

Zuzana Sadilková

Zdroj a foto: život.pluska.sk; svetevity.sk/magazin

NIEČO O NAŠICH REDAKTOROCH

Redaktorka Jana Kapraľová, autorka rubriky - PRAVOSLÁVNÁ DUCHOVNOSŤ

1. O mne

Volám sa Jana Kapraľová, som z pravoslávnej cirkevnej obce Smolník. Momentálne učím na Základnej umeleckej škole klavír, ale študovala som aj učiteľstvo slovenčiny a ruštiny.

2. Prečo prispievam do Istiny?

Písať články pre Istinu som sa rozhodla preto, že sama rada čítam duchovnú literatúru a vďaka znalosti ruského jazyka môžem sprostredkovať predovšetkým texty písané hlavne v tomto jazyku. Momentálne píšem do rubriky „*PRAVOSLÁVNÁ DUCHOVNOSŤ*“, ktorá je mi veľmi blízka. Samozrejme, že všetko v našej Istine sa venuje pravoslávnej duchovnosti, ale pre mňa boli vždy najzaujímavejšie skúsenosti a tradícia našej Cirkvi, ktorá nám bola sprostredkovaná aj prostredníctvom poučení svätých otcov. Je to nevyčerpatelný zdroj duchovného bohatstva.

3. Oblúbený svätý/svätá?

Mám viacero oblúbených svätých, ale momentálne sú to najmä sv. Porfirij Kavsokalyvit a sv. Gabriel Urgebazde. Títo svätí hovoria a potvrdzujú všetko, čo naša Cirkev učí, čo hovoria aj iní svätí, ale pri čítaní ich poučení človek zároveň cíti aj veľké teplo a lásku. Ich slová zohrievajú a dodávajú radosť duši.

4. Oblúbený výrok zo Svätého Písma?

Vo svätom Evanjeliu a v bohoslužobných textoch máme veľmi veľa krásnych slov. Mňa veľmi oslovili napríklad tieto verše z Evanjelia od Lukáša: „*Lebo kto si chce zachrániť život, stratí ho, a kto stratí svoj život pre mňa, zachráni si ho. Ved' čože osoží človeku, keby celý svet získal, ale seba samého by zahubil alebo poškodil?*“ (Lk 9, 24-25). Tiež mám rada tieto slová z utrene: „*Svätym Duchom vsjaka duša živitsja i čistotoju vozvyšajetsja, svetlejetsja Trojičeskym Jedinstvom svjaščenotajne*“ (Stepenna 4. hlasu). A veľmi aktuálne slová v súčasnej dobe od sv. vladky Nikolaja Velimiroviča z jednej jeho piesne: „*My čakáme Christa, a nie lepšie časy.*“

† ИСТИНА

OBSAH

Akcie BPM.....	3
Cirkevné dejiny.....	9
Ovečka.....	10
Liturgické okienko.....	17
Pravoslávie vo svete.....	19
Rozhovor.....	22
Pravoslávna duchovnosť.....	28
Život mladého človeka.....	30
Novodobí svätí.....	32
Recepty.....	34
O nás.....	35

Obálka:

Medzinárodné stretnutie mládeže
v Rumunsku 2023

Strana 2:

Detský pravoslávny tábor v Spišskej Novej Vsi

Strana 35:

Pozvánka na Pravoslaviádu 2023

Obálka:

Pozvánka na duchovné stretnutie
Komárno - Bratislava

Dátum vydania: september 2023

ISTINA

**Mesačník Bratstva pravoslávnej
mládeže na Slovensku – SYNDESMOS**

Ročník XXVIII/2023. ISSN 1335-6739.
Číslo indexu: EV 3633/09.

Vydavateľ: Bratstvo pravoslávnej mládeže
na Slovensku – SYNDESMOS. IČO 17 075 947

Adresa redakcie: Bayerova 8, 080 01 Prešov

Telefón: +421 917 577 715

e-mail: clanky.istina@gmail.com

web: <https://bpmorthodox.sk/istina/>
Uzávierka prijímania príspevkov je vždy
10. deň v mesiaci. Cirkevne schválené.

Šéfredaktor: Alexander Hričko - dočasne
poverený funkciou

Redakčná rada: Ivana Bilá, Veronika Skys-
sláková, Daniel Havaj, Jana Gubová, Dávid
Horváth, Eva Kahancová, Jana Kapralová,
Ludvig Kináč, Zuzana Sadilková, Tatiana
Vasilou

Korektúra: Zuzana Sadilková

Grafická a technická úprava: Jaroslav
Smoleň, jerej Miroslav Guba

Tlač: GRAFOTLAČ Prešov

Objednávky na odber:

Bratstvo pravoslávnej mládeže
na Slovensku - SYNDESMOS

Redakcia časopisu ISTINA

Bayerova 8, 080 01 Prešov

Tel. č.: +421 917 577 715

E-mail: bpmslovensko@gmail.com

Cena za kus 0,50€. Ročný príspevok 6€ +
poštovné na rok podľa počtu predplatených
kusov (pre odberateľov zo Slovenska):

1 - 2 ks = 12 eur

3 - 10 ks = 16 eur

11 - 20 ks = 24 eur

21 - 40 ks = 35 eur

IBAN (Fio banka):

SK1983300000002502282852

**BPM Košice a PCO Košice Vás srdečne pozývajú
na športový deň**

Pravoslaviáda

11. november 2023

ZŠ ĽUDOVÍTA FULLU

Maurerova 21, 040 22 Košice

o 10:00 hod

Možnosť on-line registrácie je do 4.11.2023

**V prípade ďalších informácií nás kontaktujte e-mailom:
bpm.kosice@gmail.com**

